

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

2 päivänä heinäkuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Maatalous — Yhteinen maatalouspolitiikka — Tilatukijärjestelmä — Asetus (EY) N:o 1782/2003 — 44 artiklan 2 kohta — Asetus (EY) N:o 73/2009 — 34 artiklan 2 kohdan a alakohta — Tukikelpoisen hehtaarin käsite — Lentokenttien kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivät alueet — Käyttö maataloustarkoituksiin — Hyväksyttävyyys — Perusteettomasti myönnettyjen maataloustukien takaisin periminen

Asiassa C-684/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Vestre Landsret (Tanska) on esittänyt 16.12.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.12.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Johannes Demmer

vastaan

Fødevareministeriets Klagecenter,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit S. Rodin, A. Borg Barthet (esittelevä tuomari), E. Levits ja M. Berger,

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Johannes Demmer, edustajanaan advokat G. Lund,
- Tanskan hallitus, asiamiehenään C. Thorning, avustajanaan advokat R. Holdgaard,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään I. Chalkias ja O. Tsirkinidou,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Euroopan komissio, asiamiehinään H. Kranenborg ja L. Grønfeldt,

* Oikeudenkäyntikieli: tanska.

kuultuaan julkisasiamiehen 26.2.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (ETY) N:o 2019/93, (EY) N:o 1452/2001, (EY) N:o 1453/2001, (EY) N:o 1454/2001, (EY) N:o 1868/94, (EY) N:o 1251/1999, (EY) N:o 1254/1999, (EY) N:o 1673/2000, (ETY) N:o 2358/71 ja (EY) N:o 2529/2001 muuttamisesta 29.9.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1782/2003 (EUVL L 270, s. 1 ja oikaisu EUVL 2004, L 94, s. 70) 44 artiklan 2 kohdan, yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (EY) N:o 1290/2005, (EY) N:o 247/2006, (EY) N:o 378/2007 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1782/2003 kumoamisesta 19.1.2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 (EUVL L 30, s. 16 ja oikaisu EUVL 2010, L 43, 7 kohta) 34 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 137 artiklan sekä asetuksessa N:o 1782/2003 säädettyjen täydentävien ehtojen, tuen mukauttamisen ja yhdenmetyt hallinto- ja valvontajärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 21.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 796/2004 (EUVL L 141, s. 18), sellaisena kuin se on muutettuna 23.12.2005 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2184/2005 (EUVL L 347, s. 61; jäljempänä asetus N:o 796/2004), 73 artiklan 4 ja 5 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Johannes Demmer ja Fødevareministeriets Klagecenter (elintarvikeministeriön valituskeskus, jäljempänä valituskeskus) ja jossa on kyse kuivarehun tuotantoon käytettävien alojen, jotka sijaitsevat Skrydstrupin (Tanska) lentotukikohdan ja Aalborgin (Tanska) lentoaseman kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivillä alueilla, tukikelpoisuudesta tilatukijärjestelmän nojalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus N:o 1782/2003

- 3 Asetuksen N:o 1782/2003 johdanto-osan 21 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa:

”Yhteisen maatalouspolitiikan mukaisissa tukijärjestelmissä säädetään suorasta tilatuesta erityisesti maatalousväestön kohtuullisen elintason turvaamiseksi. Kyseinen tavoite liittyy läheisesti maaseutualueiden säilyttämiseen – –”

- 4 Asetuksen 1 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tässä asetuksessa vahvistetaan

– –

– viljelijöiden tilatuki (jäljempänä ’tilatukijärjestelmä’),

– –”

- 5 Asetuksen 2 artiklan b ja c alakohdan mukaan

b) 'tilalla' tarkoitetaan kaikkia viljelijän johtamia, saman jäsenvaltion alueella sijaitsevia tuotantoyksiköitä;

c) 'maataloustoiminnalla' tarkoitetaan maataloustuotteiden tuotantoa, kasvatusta tai viljelyä, myös sadonkorjuuta, lypsämistä ja tuotantoeläinten kasvatusta ja pitoa, tai maan säilyttämistä viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa, kuten 5 artiklassa säädetään."

6 Asetuksen 43 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettiin seuraavaa:

"Tukioikeus myönnetään viljelijälle hehtaarikohtaisesti jakamalla viitemäärä niiden kaikkien hehtaarien kolmen vuoden keskiarvolla, jotka viitekaudella oikeuttivat liitteessä VI lueteltuihin suoriin tukiin, sanotun kuitenkin rajoittamatta 48 artiklan soveltamista."

7 Asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettiin seuraavaa:

"1. Tukioikeudesta, johon liittyy tukikelpoinen hehtaari, maksetaan tukioikeuden mukaisesti vahvistettu määrä.

2. 'Tukikelpoisilla hehtaareilla' tarkoitetaan tilan maatalousalaa, joka on ollut peltona tai pysyvänä laitumena, lukuun ottamatta pysyvillä kasveilla, metsänä tai muussa kuin maatalouskäytössä olleita aloja."

Asetus N:o 73/2009

8 Asetuksella N:o 73/2009 on kumottu ja korvattu asetus N:o 1782/2003 1 päivästä tammikuuta 2009.

9 Asetuksen N:o 73/2009 johdanto-osan 49 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa:

"Kun jäsenvaltiot alun perin jakoivat tukioikeuksia, eräiden virheiden vuoksi tuet viljelijöille muodostuivat erityisen suuriksi. Tällaiseen sääntöjenvastaisuuteen sovelletaan tavallisesti rahoitusoikaisuja, kunnes korjaavat toimenpiteet toteutetaan. Kun otetaan huomioon tukioikeuksien ensimmäisestä jakamisesta kulunut aika, tarvittava oikaisu johtaisi jäsenvaltioissa suhteettomiin oikeudellisiin ja hallinnollisiin velvoitteisiin. Oikeusvarmuuden vuoksi tällaisten tukien jako olisi sen vuoksi säännönmukaistettava."

10 Tämän asetuksen 2 artiklan mukaan tässä asetuksessa tarkoitettiin

b) 'tilalla' kaikkia viljelijän johtamia, saman jäsenvaltion alueella sijaitsevia tuotantoyksiköitä;

c) 'maataloustoiminnalla' maataloustuotteiden tuotantoa, kasvatusta tai viljelyä, myös sadonkorjuuta, lypsämistä ja tuotantoeläinten kasvatusta ja pitoa, tai maan säilyttämistä viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa, kuten 6 artiklassa säädetään;

--

h) 'maatalousmaalla' pellon, pysyvien laidunten tai pysyvien viljelmien pinta-alaa."

11 Mainitun asetuksen 34 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"1. Viljelijälle maksetaan tilatukijärjestelmässä tukea, kun tukikelpoisiin hehtaareihin liittyvät tukioikeudet on aktivoitu. Aktivoidut tukioikeudet antavat oikeuden niissä vahvistettujen määrien saamiseen.

2. Tässä osastossa 'tukikelpoisella hehtaarilla' tarkoitetaan

- a) tilan maatalousmaata, mukaan luettuina alat, joille on istutettu lyhytkiertoista energiapuuta (CN-koodi ex 0602 90 41), jota käytetään maataloustoimintaan tai silloin kun maata käytetään myös muuhun kuin maataloustoimintaan, sitä käytetään valtaosin maataloustoimintaan, ja – –

– –

Komissio vahvistaa 141 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen yksityiskohtaiset säännöt, jotka koskevat tukikelpoisten hehtaarien muuta kuin maatalouskäyttöä.

Hehtaarien on täytettävä tukikelpoisuusedellytykset koko kalenterivuoden ajan lukuun ottamatta ylivoimaista estettä tai poikkeuksellisia olosuhteita koskevia tapauksia.”

12 Asetuksen N:o 73/2009 137 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Viljelijöille ennen 1 päivää tammikuuta 2009 jaettuja tukioikeuksia pidetään laillisina ja sääntöjenmukaisina 1 päivästä tammikuuta 2010.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tukioikeuksiin, jotka on jaettu viljelijöille sellaisten hakemusten perusteella, joissa on asiavirheitä, lukuun ottamatta tapauksia, joissa viljelijä ei kohtuudella ole voinut todeta virhettä.

– –”

Asetus (EY) N:o 795/2004

13 Yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1782/2003 säädetyn tilatukijärjestelmän täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 21.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 795/2004 (EUVL L 141, s. 1) 2 artiklan a alakohdassa tarkoitetaan ”maatalousmaalla’ pellon, pysyvien laidunten ja pysyvien viljelmien kokonaispinta-alaa”.

Asetus (EY) N:o 370/2009

14 Asetuksen N:o 795/2004 (EUVL L 114, s. 3) muuttamisesta 6.5.2009 annetun komission asetuksen (EY) N:o 370/2009 (EUVL L 114, s. 3) johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Asetuksen – – N:o 795/2004 3 b artiklassa säädetyt tukikelpoisuutta koskevat säännökset ovat vanhentuneita, ja ne olisi poistettava. Asetuksen – – N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään kuitenkin tukikelpoisten hehtaarien käytöstä muuhun kuin maataloustoimintaan. Olisi vahvistettava kaikissa jäsenvaltioissa sovellettavat perusteet.”

15 Asetuksen N:o 370/2009 1 artiklan 3 kohdassa lisättiin asetukseen N:o 795/2004 3 c artikla, jonka sanamuoto on seuraava:

”Asetuksen – – N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdan soveltamiseksi silloin kun tilan maatalousmaata käytetään myös muuhun kuin maataloustoimintaan, katsotaan, että kyseistä maatalousmaata käytetään valtaosin maataloustoimintaan, jos maataloustoimintaa voidaan harjoittaa ilman että muun kuin maataloustoiminnan teho, luonne, kesto ja ajankohta haittaa sitä merkittävästi.

Jäsenvaltioiden on vahvistettava perusteet ensimmäisen kohdan täytäntöön panemiseksi alueellaan.”

16 Asetusta N:o 370/2009 sovelletaan sen 2 artiklan mukaan 1.1.2009 alkaen.

Asetus N:o 796/2004

17 Asetuksen N:o 796/2004 2 artiklassa säädettiin seuraavaa:

” – – sovelletaan seuraavia määritelmiä:

1) ’Pelto’ tarkoittaa kasvien tuotantoa varten viljeltyä maata ja kesannoitua maata tai maata, joka säilytetään maatalouden ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa – –

– –

2) ’Pysyvä laidun’ tarkoittaa maata, jota käytetään vähintään viisi vuotta heinäkasvien tai muiden nurmirehukasvien kasvattamiseen joko luonnollisesti (itseuudistuva) tai viljelemällä (kylvämällä) ja joka ei kuulu tilan viljelykiertojärjestelmään – –

– –”

18 Asetuksen 12 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Yhtenäishakemuksessa on oltava tukikelpoisuuden varmistamista varten kaikki tarvittavat tiedot ja erityisesti:

– –

d) tiedot, joiden perusteella voidaan tunnistaa kaikki tilan viljelylohkot ja vahvistaa niiden hehtaareina kahden desimaalin tarkkuudella ilmaistu pinta-ala, sijainti ja tapauksen mukaan käytötapa, sekä tieto siitä, onko kyse keinokastellusta viljelylohkosta;

– –

f) viljelijän ilmoitus siitä, että tämä tuntee kyseisten tukien myöntämisedellytykset.

– –

4. Hakemusta tehdessään viljelijän on korjattava 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen esipainetun lomakkeen merkinnät, jos muutoksia on tapahtunut, erityisesti jos tukioikeuksia on siirretty asetuksen – – N:o 1782/2003 46 artiklan mukaisesti tai jos esipainetussa lomakkeessa on virheellisiä tietoja.

– –”

19 Asetuksen N:o 796/2004 24 artiklassa säädettiin seuraavaa:

1. Asetuksen – – N:o 1782/2003 23 artiklassa tarkoitetuissa hallinnollisissa tarkastuksissa on voitava havaita sääntöjenvastaisuudet erityisesti automaattisesti tietokoneen avulla, ja niihin on kuuluttava myös ristiintarkastukset:

– –

c) yhtenäishakemuksessa ilmoitettujen kasvulohkojen ja viljelylohkojen tunnistusjärjestelmään sisältyvien peruslohkojen välillä alojen tukikelpoisuuden tarkistamiseksi;

--”

20 Sanotun asetuksen 73 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Viljelijän on palautettava perusteettomasti maksetut määrät, joihin lisätään 3 kohdan mukaisesti lasketut korot.

--

4. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua palautusvelvollisuutta ei sovelleta, jos maksu on suoritettu toimivaltaisen viranomaisen tai muun viranomaisen tekemän virheen johdosta eikä viljelijä ole voinut kohtuudella havaita virhettä.

Jos virhe kuitenkin liittyy kyseisen maksun laskemiseen liittyviin asiatietoihin, ensimmäistä alakohtaa sovelletaan ainoastaan, jos takaisinperintää koskevaa päätöstä ei ollut ilmoitettu 12 kuukauden kuluessa maksusta.

5. Edellä olevassa 1 kohdassa tarkoitettua palautusvelvollisuutta ei sovelleta, jos tuen maksupäivän ja toimivaltaisen viranomaisen tuensaajalle osoittaman, maksun aiheutonta luonnetta koskevan ensimmäisen ilmoituksen välinen aika on yli kymmenen vuotta.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu ajanjakso on kuitenkin neljä vuotta, jos tuensaaja on toiminut vilpittömässä mielessä.”

--”

21 Asetuksen N:o 796/2004 73 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jos sen jälkeen, kun viljelijöille on jaettu tukioikeudet asetuksen -- N:o 795/2004 mukaisesti, havaitaan, että tiettyjä tukioikeuksia on myönnetty perusteettomasti, asianomaisen viljelijän on luovutettava perusteettomasti jaetut tukioikeudet asetuksen -- N:o 1782/2003 42 artiklassa tarkoitettuun kansalliseen varantoon.

--

Perusteettomasti jaettuja tukioikeuksia ei katsota alun perin jaetuiksi.

--

4. Perusteettomasti maksetut määrät on perittävä takaisin 73 artiklan mukaisesti.”

Tanskan oikeus

22 Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksestä ilmenee, että Tanskassa Trafikstyrelsen (liikennevirasto) on vahvistanut lentokenttien turva-alueisiin liittyvät vaatimukset siviili-ilmailusäännöissä (Bestemmelser for Civil Luftfart).

23 Turva-alue on määritelty kyseisissä säännöissä alueeksi, jonka tarkoituksena on vähentää riskiä aineellisten vahinkojen aiheutumisesta rullaavalle ilma-alukselle ja suojata ilma-alusta nousun ja laskun yhteydessä.

- 24 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan turva-alueilla viljelyä säännellään toimista ilma-alusten ja lintujen/nisäkkäiden törmäysriskin vähentämiseksi lentokentillä 31.1.2005 annettujen siviili-ilmailusäntöjen 3–16 kohdassa. Näissä säännöissä säädetään muun muassa seuraavaa:

”5.2.2.

Alat, joilla ei ole kovaa päällystettä ja jotka sijaitsevat lentokentän alueella kiitotien/kiitoteiden läheisyydessä ja enintään 150 metrin etäisyydellä kiitotien/kiitoteiden reunoista:

- a. Ala on kylvettävä nurmelle – –

– –

5.2.3.

Alat, joilla ei ole kovaa päällystettä ja jotka sijaitsevat lentokentän alueella 150–300 metrin etäisyydellä kiitotien/kiitoteiden reunoista:

- a) Alaa on käytettävä nurmen viljelyyn, paitsi jos luonnonkasvillisuus, esimerkiksi kanerva, riittää tekemään alueesta sellaisen, ettei se houkuta lintuja/nisäkkäitä.
- b) Alaa voidaan käyttää viljakasvien viljelyyn vasta neuvojan kuulemisen jälkeen. – –

5.2.4.

Aloja, joilla ei ole kovaa päällystettä ja jotka sijaitsevat lentokentän alueella yli 300 metrin etäisyydellä kiitotien/kiitoteiden reunoista, voidaan käyttää maataloustarkoituksiin vasta neuvojan kuulemisen jälkeen.

– –

6.4.1.

Alan viljelyn yhteydessä on noudatettava seuraavia sääntöjä:

- a. Nurmi on pidettävä jatkuvasti enintään 20 cm:n korkuisena kiito- ja rullausteilla, joilla ei ole sorapäällystettä tai kovaa päällystettä – –.
- b. Edellä a alakohdassa tarkoitettujen alojen ulkopuolella mutta 5.2.2 kohdassa tarkoitetuilla aloilla nurmi on pyrittävä pitämään jatkuvasti 20–40 cm:n korkuisena – –

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 25 Demmer teki 21.12.1999 Aalborgin lentoaseman kanssa ja 10.5.2000 Skrydstrupin lentotukikohdan kanssa sopimukset tätä lentoasemaa ja tätä lentotukikohtaa ympäröivien alueiden vuokraamisesta.
- 26 Mainituissa sopimuksissa määrättiin, että Demmer sai vuokraajana oikeuden korjata ja käyttää kyseisten alojen nurmea samoissa sopimuksissa määritellyin ehdoin.
- 27 Demmerin ja Aalborgin lentoaseman välisen sopimuksen nojalla Demmerin oli ilmoitettava vuokranantajalle, kun hän tarvitsi pääsyn vuokratuille aloille ja puolustusvoimille annettiin rajoittamaton oikeus käyttää mainittuja aloja tai antaa toisten käyttää niitä kaikenlaisien sotilasharjoitusten järjestämiseen.

- 28 Tässä sopimuksessa määrättiin lisäksi, että lannoittaminen voidaan aloittaa aikaisintaan huhtikuussa, ja että levittäminen on oltava mahdollista lopettaa välittömästi, jos levityksen jatkamista pidetään uhkana lentoturvallisuudelle.
- 29 Lisäksi vuokraajan oli niitettävä nurmi ennen kuin se kasvaa paikallisen sotilaskomentajan arvioinnin mukaan niin korkeaksi, että se haittaisi merkittävästi sotilasharjoituksia.
- 30 Lopuksi mainitussa sopimuksessa määrättiin, että vuokraajan on 1.1.2005 alkaen käytettävä kyseisiä aloja siten, että syntyy oikeus tukioikeuksien myöntämiseen.
- 31 Skrydstrupin lentotukikohdan kanssa tehdyssä sopimuksessa määrättiin, että nurmen ylläpito käsittää keinolannoitteiden levittämisen sekä nurmen niittämisen että jyräämisen.
- 32 Demmer oli muun muassa velvollinen niittämään nurmen 15 cm:n korkeudelta kiito- ja rullausteiden vieressä käyttämällä työvälineitä, jotka mahdollistavat niittämisen niin läheltä laitteita kuin mahdollista. Tämä niittäminen oli suoritettava tarpeen mukaan lennonjohtopalvelun pyynnöstä näiden vaatimusten mukaisesti, ja viimeisen kerran loka-/marraskuussa nurmi oli niitettävä kokonaan.
- 33 Kiitotiealueita ympäröivien alueiden osalta nurmi niitettiin ensimmäisen kerran 1.5.–15.7., ja mahdollisesti lisäksi lentotukikohdan pyynnöstä.
- 34 Kiitoteitä ja kiitotiealueita koskevien niittopyyntöjen osalta vuokranantajan oli annettava ennakoilmoitus viisi työpäivää aikaisemmin. Niiton oli alettava pyydettyinä päivinä ja jatkuttava sen loppuunsaattamiseen asti, ja vuokranottajalla oli velvollisuus poistaa leikattu ruoho välittömästi niittämisen jälkeen.
- 35 Lisäksi jyrääminen, joka piti tehdä keväisin ja muulloin lennonjohtopalvelun pyynnöstä, oli tehtävä 30 metrin etäisyydeltä pää- ja rinnakkaiskiitoteiden kummallakin puolella.
- 36 Demmerillä oli lupa levittää keinolannoitetta tarvittaessa niitetyn nurmen käyttöä silmällä pitäen, mutta aikaisintaan maaliskuun lopussa. Sitä vastoin torjunta-aineiden käyttö vuokratuilla aloilla oli kielletty.
- 37 Lopuksi Demmerin oli otettava huomioon lentotoiminnan vaatimukset ja noudatettava lennonjohtopalvelun tai lentotukikohdan johdon mahdollisesti antamia ohjeita ja asettamia kieltoja.
- 38 Demmer jätti 25.4.2005 tilatukijärjestelmään osallistumista koskevan hakemuksen, jossa mainittiin Skrydstrupin lentotukikohdan 232,65 hehtaarin ala ja Aalborgin lentoaseman 317 hehtaarin ala.
- 39 Direktoratet for FødevareErhverv (elintarvikevirasto) myönsi 29.5.2006 tekemällään päätöksellä Demmerille tässä hakemuksessa ilmoitettujen alojen nojalla tukioikeuksia ja hänelle maksettiin vastaava tuki vuodelta 2005.
- 40 Demmer siirsi 1.2.2006 Aalborgin lentoasemaan kuuluviin aloihin liittyvät tukioikeudet Tanskan puolustusvoimille.
- 41 Vuosina 2006–2009 Demmer sai edelleen tukea tilatukijärjestelmästä Skrydstrupin lentotukikohtaan kuuluville alueille.
- 42 Demmerille ilmoitettiin kirjeitse 24.11.2008 siitä, että Tanskan viljelylohkorekisterin tarkastuksen seurauksena joitakin aloja, jotka Demmer oli ilmoittanut tilatukijärjestelmässä, supistettiin ja osa poistettiin tästä rekisteristä, mikä vastasi 166,48 hehtaarin vähennystä Aalborgin lentoaseman osalta ja 218,03 hehtaarin vähennystä Skrydstrupin lentotukikohdan osalta, sillä perusteella, ettei

turva-alueita katsota alueiksi, joita varten voidaan saada kyseistä tukea. Demmerille ilmoitettiin myös, että hänen aiempina vuosina jättämänsä tukihakemukset käsiteltäisiin uudelleen ja että myönnetty tukioikeudet laskettaisiin uudelleen tämän uudelleenkäsittelyn seurauksena.

43 Demmerin tukioikeuksia vähennettiin 2.5.2011 tehdyllä päätöksellä ja hänet velvoitettiin palauttamaan hänelle perusteettomasti maksettu tuki. Samana päivänä päivätyssä erillisessä päätöksessä Demmerin vuotta 2010 koskeneessa tukihakemuksessa ilmoittamien alojen pinta-alaa supistettiin 319,43 hehtaarista 96,11 hehtaariin.

44 Demmer vaati näiden kahden päätöksen oikaisemista Klagecenterissä, joka pysytti ne 15.5.2012 ja 12.6.2012 tekemillään päätöksillä.

45 Demmer nosti 13.11.2012 kanteen näistä kahdesta päätöksestä.

46 Koska Vestre Landsret (läntisen alueen muutoksenhakutuomioistuimisto) katsoi, että pääasian ratkaisu riippuu unionin oikeuden tulkinnasta, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Onko asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohtaan sisältyvää edellytystä, jonka mukaan maatalousala ei saa olla ’muussa kuin maatalouskäytössä’, ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohtaan sisältyvää edellytystä, jonka mukaan maatalousmaata on käytettävä ’maataloustoimintaan tai – – valtaosin maataloustoimintaan’, tulkittava siten, että tuen saamisen edellytyksenä on, että alan ensisijainen käyttötarkoitus on maatalouskäyttö?

b) Jos on, unionin tuomioistuinta pyydetään täsmentämään, mitä tekijöitä on otettava huomioon päätettäessä, mikä käyttötarkoitus on ’ensisijaista’ käyttöä, jos alaa käytetään samanaikaisesti useisiin eri tarkoituksiin.

c) Jos on, unionin tuomioistuinta pyydetään lisäksi toteamaan, tarkoittaako tämä soveltuvin osin sitä, että lentokenttien kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivät turva-alueet, jotka ovat osa lentoasemaa ja joihin sovelletaan käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisia maankäyttöön liittyviä erityissääntöjä ja -rajoituksia mutta joita samanaikaisesti käytetään nurmisadon korjuuseen rehupellettien tuotantoa varten, ovat luonteensa ja käyttötarkoituksensa perusteella tukikelpoisia edellä mainittujen säännösten nojalla.

2) Onko asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohtaan ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohtaan sisältyvää edellytystä, jonka mukaan maatalousmaan on kuuluttava viljelijän tilaan, tulkittava siten, että lentoasemien kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivät turva-alueet, jotka ovat osa lentoasemaa ja joihin sovelletaan käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisia maankäyttöön liittyviä erityissääntöjä ja -rajoituksia mutta joita samanaikaisesti käytetään nurmisadon korjuuseen rehupellettien tuotantoa varten, ovat tukikelpoisia edellä mainittujen säännösten nojalla?

3) Jos kysymykseen 1c ja/tai kysymykseen 2 vastataan kieltävästi, onko – koska aloja käytetään pysyvänä laitumena rehupellettien tuotantoa varten ja ne toimivat myös lentoaseman kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivinä turva-alueina – tällöin kyseessä

a) virhe, jonka viljelijä olisi voinut kohtuudella todeta asetuksen N:o 73/2009 137 artiklassa tarkoitettulla tavalla, jos aloille on tästä huolimatta myönnetty tukioikeuksia,

b) virhe, jonka viljelijä olisi voinut kohtuudella havaita asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla, jos aloille on tästä huolimatta maksettu tukea,

- c) perusteeton maksu, jonka osalta tuensaajan ei voida katsoa toimineen vilpittömässä mielessä asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla, jos aloille on tästä huolimatta maksettu tukea?
- 4) Mikä ajankohta on merkityksellinen arvioitaessa sitä,
- a) onko kyseessä virhe, jonka viljelijä olisi voinut kohtuudella todeta asetuksen N:o 73/2009 137 artiklassa tarkoitettulla tavalla,
- b) onko kyseessä virhe, jonka viljelijä olisi voinut kohtuudella havaita asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla,
- c) voidaanko tuensaajan katsoa toimineen vilpittömässä mielessä asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla?
- 5) Onko kysymyksissä 4a–4c tarkoitettu arviointi tehtävä kunkin yksittäisen tukivuoden vai kaikkien maksujen osalta?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen ja toinen kysymys

- 47 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy etenkin, missä määrin lentoaseman kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivien turva-alueiden voidaan katsoa olevan asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdassa ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja ”tukikelpoisia hehtaareita”.
- 48 Aluksi on huomautettava, että asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdan mukaan ”tukikelpoisilla hehtaareilla” tarkoitetaan tilan maatalousalaa, joka on ollut peltona tai pysyvänä laitumena, lukuun ottamatta pysyvillä kasveilla, metsänä tai muussa kuin maatalouskäytössä olleita aloja.
- 49 Asetus N:o 1782/2003 korvattiin 1.1.2009 lähtien asetuksella N:o 73/2009. Sen 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että tukikelpoisena hehtaarina on pidettävä tilan maatalousmaata, jota käytetään maataloustoimintaan tai silloin, kun maata käytetään myös muuhun kuin maataloustoimintaan, sitä käytetään valtaosin maataloustoimintaan.
- 50 Kun otetaan huomioon pääasian tosiseikkojen merkityksellinen ajanjakso eli vuodet 2005–2009, nämä kaksi asetusta soveltuvat ajallisesti. On kuitenkin todettava, että asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodot poikkeavat toisistaan.
- 51 On nimittäin niin, että vaikka asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodosta yksiselitteisesti ilmenee, että maatalousmaa, jota käytetään muuhun kuin maataloustoimintaan, kuuluu käsitteen ”tukikelpoinen hehtaari” soveltamisalaan, kun sitä käytetään valtaosin maataloustoimintaan, näin ei ole asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdan osalta.
- 52 Koska ei kuitenkaan ole epätavallista, että maatalousmaata käytetään sekä maataloustoimintaan että muuhun kuin maataloustoimintaan ja koska mikään asetuksen N:o 73/2009 valmistelutöissä ei osoita lainsäätäjän aikomusta muuttaa käsitettä ”tukikelpoinen hehtaari” sellaisena kuin se on määritelty asetuksessa N:o 1782/2003, asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohda, luettuna asetuksen N:o 795/2004 3 c artiklan valossa, on katsottava tulokseksi unionin lainsäätäjän tahdosta selventää tätä käsitettä.

- 53 Tässä tilanteessa ensimmäistä ja toista kysymystä on tarkasteltava ”tukikelpoisen hehtaarin” käsitteen valossa, sellaisena kuin se on määritelty asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa koko ajanjakson 2005–2009 osalta.
- 54 Näin ollen voidakseen saada kyseistä tukea pääasiassa kyseessä olevan alan on oltava maatalousmaata, osa viljelijän tilaa ja sitä on käytettävä maataloustoimintaan, tai kun sitä käytetään myös muuhun toimintaan, sitä on valtaosin käytettävä maataloustoimintaan.
- 55 Ensiksi on todettava, että käsitteen ”maatalousmaa” on määritelty asetuksen N:o 73/2009 2 artiklan h alakohdassa tarkoittavan ”pellon, pysyvien laidunten tai pysyvien viljelmien pinta-alaa”.
- 56 Pääasiassa on selvää, että Demmeer käyttää kyseisiä aloja ruohon korjaamiseen rehupellettien tuotantoa varten. Tästä on tarkennettava, että jos aloja käytettiin asetuksen N:o 796/2004 2 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettuina ”pysyvinä laitumina”, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, mainitut alat on luokiteltava ”maatalousmaiksi”. Luonnehtiminen tässä säännöksessä tarkoitetuiksi ”pysyviksi laitumiksi” ja näin ollen ”maatalousmaaksi” riippuu nimittäin kyseisten alojen todellisesta käytöstä (ks. vastaavasti tuomio Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, 37 kohta).
- 57 Tästä seuraa, että se seikka, että nurmen niittämällä kiito- ja pysäytysteiden läheisyydessä on myös lentoliikenteen turvallisuuteen liittyviä tavoitteita, on tältä osin merkityksetön. Samoin on sen seikan osalta, että soveltuvan säännösten mukaan riidanalaisten alojen tarkoituksena on sellaisinaan varmistaa ilma-alusten turvallisuus nousun ja laskeutumisen aikana.
- 58 Toiseksi ollakseen asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdassa ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla ”tukikelpoinen” pääasiassa kyseessä olevan maatalousmaan on kuuluttava kyseisen viljelijän tilaan. Tästä unionin tuomioistuin on katsonut, että näin on, kun viimeksi mainitulla on oikeus hallita alaa maataloustoiminnan harjoittamiseksi, eli kun viimeksi mainittu voi toimia tällä alalla riittävän itsenäisesti maataloustoimintaansa harjoittaakseen (tuomio Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, 58 ja 62 kohta).
- 59 Käsiteltävässä asiassa säännöt ja rajoitukset, joita sovelletaan kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröiviin turva-alueisiin, johtuvat sekä lentoturvallisuutta turvaavista kansallisista ja kansainvälisistä säännöksistä että niiden sopimusten lausekkeista, joilla pääasiassa kyseessä olevat alat on annettu Demmeerin käyttöön. Nämä säännökset ja lausekkeet, jotka koskevat muun muassa tapaa, jolla mainittuja aloja pitää ylläpitää, viljelyä, jota niillä voidaan harjoittaa, sekä sallittua ruohon korkeutta, asettavat kiistämättä huomattavia rajoituksia Demmeerin vapaudelle käyttää niitä.
- 60 Niin kauan kun nämä rajoitukset eivät estä kyseistä viljelijää harjoittamasta maataloustoimintaansa käytössä olevilla alueilla, mikä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on tarkastettava, ei ole kuitenkaan syytä katsoa, että nämä alat eivät ole osa hänen tilaansa.
- 61 Pääasian tilanteessa on vielä muistettava, että vaikka johtamisen käsite ei tarkoita, että viljelijällä on rajoittamaton valta hallita kyseistä alaa, kun sitä käytetään maataloustoimintaan, on kuitenkin tärkeää, että viljelijä ei ole täysin vuokranantajan ohjeista riippuvainen (ks. vastaavasti tuomio Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, 61 ja 63 kohta).
- 62 Viljelijällä on näin ollen muun muassa oltava tietty toimintamarginaali harjoittaessaan maataloustoimintaansa kyseisillä aloilla, eikä hän saa toimia niillä pelkästään vuokranantajan vaatimuksesta, mitä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on myös arvioitava ottaen huomioon kaikki pääasiassa merkitykselliset seikat.

- 63 Kolmanneksi tämän tuomion 54 kohdasta ilmenee, että jotta pääasiassa kyseessä olevat maatalousmaat voivat olla tukikelpoisia asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla, niitä pitää käyttää maataloustoimintaan tai silloin kun maita käytetään muuhun kuin maataloustoimintaan, niitä on käytettävä valtaosin tähän toimintaan.
- 64 Pääasiassa on selvää, että Demmerin kyseisillä aloilla harjoittama toiminta eli ruohon niittäminen rehupellettien tuottamiseksi, on asetuksen N:o 1782/2003 2 artiklan c kohdassa ja asetuksen N:o 73/2009 2 artiklan c kohdassa tarkoitettua maataloustoimintaa.
- 65 Lisäksi on tarkennettava, että asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdan kannalta ei ole merkitystä, että tällaisen toiminnan harjoittaminen kyseisillä aloilla vastaa lakisääteisiä vaatimuksia, joiden tarkoituksena on varmistaa lentoliikenteen turvallisuus kyseisellä lentokenttäalueella (ks. vastaavasti tuomio Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, 47 kohta).
- 66 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan Demmer suostui käyttämään pääasiassa kyseessä olevia Skrydstrupin lentotukikohdan alueita ottaen asianmukaisesti huomioon lentotoiminnan, ja Aalborgin lentoaseman kanssa tehdyn vuokrasopimuksen nojalla Tanskan puolustusvoimilla oli oikeus käyttää mainitun lentoaseman kyseisiä alueita järjestääkseen kaikenlaisia sotilasharjoituksia.
- 67 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa, todisteena muusta kuin maataloustoiminnasta näillä samoilla aloilla ei voida pitää sen paremmin näitä lausekkeitä, kuin mainittujen alojen sijaintia lentokentän kiito-, rullaus- ja pysäytysteiden ympärillä.
- 68 Tässä tilanteessa ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on tarkastettava, että mainituilla aloilla on todella harjoitettu muuta toimintaa kuin maataloustoimintaa, kuten sotilasharjoituksia tai lentotoimintaa.
- 69 Siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoisi, että pääasiassa kyseessä olevat alat ovat olleet sekä maatalouskäytössä että muussa kuin maatalouskäytössä, on muistettava, että asetuksen N:o 795/2004 3 c artiklan nojalla näitä aloja katsotaan käytetyn asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla valtaosin maataloustoimintaan, jos kyseistä maataloustoimintaa on voitu harjoittaa niillä ilman että muun kuin maataloustoiminnan teho, luonne, kesto ja ajankohta haittaa sitä merkittävästi.
- 70 Tämän arvioinnin yhteydessä on otettava huomioon kaikki tosiseikat, jotka liittyvät pääasiassa kyseessä olevien alojen erilaisiin käyttötarkoituksiin. Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, on todettava, että mainituilla aloilla harjoitetulle maataloustoiminnalle aiheutuu merkittävää haittaa, kun kyseinen viljelijä kohtaa sitä harjoittaessaan tosiasiallisia vaikeuksia tai esteitä, jotka eivät ole merkityksettömiä ja jotka johtuvat siitä, että samanaikaisesti harjoitetaan toisenlaista toimintaa.
- 71 Lisäksi asetuksen N:o 795/2004 3 c artiklan osalta merkitystä on sillä, että viljelijä voi harjoittaa maataloustoimintaansa kyseisillä aloilla niistä rajoituksista huolimatta, jotka johtuvat muun kuin maataloustoiminnan harjoittamisesta samoilla aloilla.
- 72 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, onko Demmerin näillä aloilla harjoittama toiminta todella voinut olla sellaista, ettei muun kuin maataloustoiminnan teho, luonne, kesto ja ajankohta ole merkittävästi haitannut sitä.
- 73 Edellä esitetyillä perusteilla ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohtaa ja asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että maatalousmaa, joka koostuu lentokentän kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä

ympäröivistä turva-alueista, joihin sovelletaan erityisiä sääntöjä ja rajoituksia, on asianomaiseen tukeen oikeutettu ala sillä edellytyksellä, että yhtäältä viljelijä, joka viljelee tätä alaa, voi käyttää sitä riittävän itsenäisesti maataloustoimintansa harjoittamiseksi ja että toisaalta hän voi harjoittaa tätä toimintaa mainitulla alalla riippumatta samalla alalla harjoitettavan muun kuin maataloustoiminnan aiheuttamista rajoituksista.

Kolmas, neljäs ja viides kysymys

- 74 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kolmannella, neljännellä ja viidennellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, että sikäli kuin se katsoisi, että pääasiassa kyseessä olevat alat eivät ole tukikelpoisia sillä perusteella, ettei viljelijällä ole lainkaan liikkumavaraa näiden alojen käytössä maataloustoimintansa harjoittamiseksi ja/tai ettei hän voi harjoittaa maataloustoimintaansa mainituilla aloilla niiden rajoitusten vuoksi, jotka johtuvat samoilla aloilla harjoitetusta muusta kuin maataloustoiminnasta, olisiko viljelijä voinut kohtuudella havaita tukioikeuksien myöntämistä ja vastaavan tuen maksamista koskevan virheen.
- 75 Aluksi on muistettava, että asetuksen N:o 1782/2003 43 artiklan nojalla viljelijöille myönnetty tukioikeudet on lähtökohtaisesti määritelty kolmelta vuodelta lasketun kaikkien niiden hehtaarien keskiarvon nojalla, joiden perusteella on saatu vuosina 2000–2002 tämän asetuksen liitteessä VI mainittuja suoria tukia. Näin ollen se seikka, etteivät alat, joiden nojalla saatiin tällaisia suoria tukia, ole tilatukijärjestelmässä tukikelpoisia hehtaareja, ei sellaisenaan voi olla peruste tämän 43 artiklan mukaisesti myönnettyjen tukioikeuksien kyseenalaistamiselle.
- 76 Siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuitenkin päätyisi katsomaan, että pääasiassa kyseessä olevat tukioikeudet myönnettiin perusteettomasti Demmerille, pitäisi muistaa, että vaikka asetuksen N:o 796/2004 73 a artiklassa säädetään, että tällaiset oikeudet on luovutettava kansalliseen varantoon, asetuksen N:o 73/2009 137 artiklan 1 kohdasta seuraa kuitenkin, että ennen 1.1.2009 perusteettomasti jaettuja tukioikeuksia pidetään laillisina ja sääntöjenmukaisina 1.1.2010 alkaen. Tämän asetuksen 137 artiklan 2 kohdan mukaan tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta tukioikeuksiin, jotka on jaettu sellaisen hakemuksen perusteella, jossa on asiavirheitä, paitsi jos kyse on virheistä, joita viljelijä ei kohtuudella ole voinut todeta.
- 77 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että jo marraskuussa 2008 toimivaltainen viranomais ilmoitti Demmerille siitä, ettei pääasiassa kyseessä olevia aloja voida katsoa tukikelpoiksi. Tässä yhteydessä Demmer myös sai tietoonsa toimivaltaisen viranomaisen aikomuksen tehdä uusi laskelma hänelle alun perin myönnettyistä tukioikeuksista.
- 78 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa, asetuksen N:o 73/2009 137 artikla on perusteltu luottamuksensuojan periaatteen nojalla. Tästä seuraa, ettei Demmer voi missään tapauksessa vedota tähän säännökseen saadakseen tukioikeudet todettua sääntöjenmukaisiksi, koska hänelle oli ilmoitettu ennen 1.1.2010 mainittuihin aloihin liittyvien oikeuksien perusteettomasta myöntämisestä.
- 79 Näin ollen Demmerin on asetuksen N:o 796/2004 73 a artiklan 1 kohdan nojalla luovutettava hänelle perusteettomasti myönnetty tukioikeudet kansalliseen varantoon, eikä niitä näin ollen ole katsottava koskaan myönnetyn hänelle.
- 80 Lisäksi perusteettomasti maksetut tukimaksut on palautettava asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 1 kohdassa säädetyin mukaisesti. Kuten tämän asetuksen 73 a artiklan 4 kohdasta johtuu, näin on myös niiden maksujen osalta, jotka osoittautuvat perusteettomiksi sen vuoksi, että ne on suoritettu kyseiselle viljelijälle sellaisten tukioikeuksien nojalla, jotka nekin on myönnetty perusteettomasti.

- 81 Asetuksen 73 artiklan 4 kohdan nojalla viljelijällä ei kuitenkaan ole lähtökohtaisesti velvollisuutta palauttaa tukea, jonka hän on perusteettomasti saanut, jos se on maksettu hänelle toimivaltaisen viranomaisen tai muun viranomaisen virheen johdosta, jota hän ei voinut kohtuudella havaita.
- 82 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa, tämä poikkeus on perusteltu luottamuksensuojan periaatteen nojalla.
- 83 Käsiteltävässä asiassa vastauksesta ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen ilmenee, että virhe oli tapauksen mukaan siinä, että toimivaltainen viranomainen maksoi Demmerille tukea pääasiassa kyseessä oleville aloille, vaikka ne eivät olleet tukikelpoisia sillä perusteella, etteivät ne olleet osa hänen tilaansa ja/tai niitä ei käytetty valtaosin maataloustoimintaan.
- 84 Tällaisen virheen havaittavuuden määrittelemiseksi on otettava huomioon se seikka, että viljelijöiden odotetaan ammatillisina toimivan erityisen huolellisesti tukihakemuksen jättäessään ja ottaneen selvää tuen myöntämisedellytyksistä. Tämä nimittäin ilmenee asetuksen N:o 794/2004 12 artiklasta, jonka mukaan viljelijän tehtävänä on tarkistaa, että esipainetussa hakemuslomakkeessa, jolla tukea haetaan tilatukijärjestelmästä, annetut tiedot ovat oikein. Tästä artiklasta ilmenee lisäksi, että tämä maksujärjestelmä perustuu siihen oletamaan, että viljelijät tuntevat tuen myöntämisedellytykset kyseisissä järjestelmissä.
- 85 Lisäksi on todettava, että sikäli kuin asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdassa säädetään poikkeuksesta velvollisuudesta palauttaa perusteettomat maksut, sitä täytyy tulkita suppeasti, varsinkin kun tällaisen velvollisuuden tarkoitus on suojata Euroopan unionin taloudellisia etuja.
- 86 Näin ollen huolimatta tulkintavaikeuksista, joita unionin oikeuden merkitykselliset säännökset voivat herättää, on todettava, että Demmerin tilanteessa oleva viljelijä olisi lähtökohtaisesti voinut kohtuudella havaita pääasiassa kyseisten alojen tukikelvottomuuden, sillä ne eivät täyttäneet asetuksen N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädettyjä edellytyksiä, koska ne eivät olleet osa hänen tilaansa ja/tai niitä ei valtaosin käytetty maataloustoimintaan.
- 87 Tämän arvioinnin yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin otettava huomioon kaikki pääasiaan liittyvät seikat ja erityisesti kysymys siitä, oliko Tanskassa ennen vuotta 2008 tehtyä maatalouslohkojen rekisterin tarkastamista olemassa hallinnollinen käytäntö, jossa järjestelmällisesti tunnistettiin pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten alojen tukikelpoisuus. Tässä tapauksessa nimittäin pitäisi olettaa, että Demmer ei olisi voinut havaita tämän tuomion 83 kohdassa mainittua virhettä (ks. vastaavasti tuomio Vonk Noordegraaf, C-105/13, EU:C:2014:1126, 50 kohta).
- 88 Sitä vastoin sen perusteella, että toimivaltaiset viranomaiset ovat maksaneet tuen pääasiassa kyseessä oleville aloille, ei voida sellaisenaan eikä yksinään todeta, ettei ole kyse virheestä, jonka asianomainen viljelijä olisi voinut kohtuudella havaita. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksissään mainitsemat säännökset, erityisesti asetuksen N:o 796/2004 73 artikla, koskevat nimenomaan niitä tapauksia, joissa on suoritettu perusteeton maksu, minkä vuoksi viljelijöiden oletetaan olevan tietoisia siitä vaarasta, että oikaisuja tehdään, myös sen jälkeen, kun tuki on maksettu heille.
- 89 Lisäksi sen arvioimiseksi, olisiko kyseinen viljelijä voinut kohtuudella havaita tuen maksamisen perustana olevan virheen, on asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdan sanamuodosta ilmenevällä tavalla otettava huomioon tuen maksamisajankohta.
- 90 Lisäksi on niin, että koska tuki maksetaan pelkästään yhdeltä vuodelta kerrallaan ja kyseisten alojen tukikelpoisuuteen liittyvät merkitykselliset seikat voivat vaihdella ajan kuluessa, asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdan nojalla tehtävä arviointi on tehtävä erikseen jokaiselta kyseiseltä vuodelta.

- 91 Lopuksi on muistettava, että – kuten asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohdassa säädetään – velvollisuus palauttaa perusteettomasti maksettu tuki vanhenee maksupäivästä alkavan kymmenen vuoden määräajan päättyessä. Tämä määräaika kuitenkin lyhenee neljään vuoteen, kun viljelijä on toiminut vilpittömässä mielessä.
- 92 Tästä on tarkennettava, että kyseisen viljelijän katsotaan toimineen vilpittömässä mielessä, jos hän oli vilpittömästi vakuuttunut siitä, että kyseiset alat olivat tukikelpoisia. Tämän tuomion 88 kohdassa mainitusta syystä se seikka, että toimivaltaiset viranomaiset ovat maksaneet tuen näille aloille, ei kuitenkaan sellaisenaan ja yksinään voi osoittaa tämän viljelijän vilpittömää mieltä.
- 93 Lisäksi on niin, että koska maanviljelijän vilpittömän mielen huomioon ottamisella on tarkoitus taata luottamuksen suojan periaatteen noudattaminen, tämän vilpittömän mielen pitää pääasiassa kyseessä olevassa tilanteessa olla olemassa tukihakemuksen jättämishetkellä ja sen on kestettävä neljä tuen maksamispäivää seuraavaa vuotta. Näin ollen tämän asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen vilpittömän mielen olemassaolon arviointi on tehtävä erikseen jokaisen kyseessä olevan vuoden osalta ja kyseisen viljelijän vilpittömän mielen on kestettävä tuen maksamispäivää seuraavan neljännen vuoden päättymiseen saakka.
- 94 Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että kolmanteen, neljänteen ja viidenteen kysymykseen vastataan seuraavasti:
- asetuksen N:o 73/2009 137 artiklaa on tulkittava siten, että viljelijä, jolle on ilmoitettu ennen 1.1.2010, että hänelle on myönnetty perusteettomasti tukioikeuksia, ei voi perustellusti vedota tähän artiklaan saadakseen nämä oikeudet todettua sääntöjenmukaisiksi.
  - asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että viljelijän on katsottava voineen kohtuudella havaita, etteivät alat, joiden käytön osalta hänellä ei ole maataloustoimintaansa harjoittaakseen lainkaan liikkumavaraa ja/tai joilla hän ei voi harjoittaa tätä toimintaa samoilla aloilla harjoitettavan muun kuin maataloustoiminnan aiheuttamien rajoitusten vuoksi, ole oikeutettuja asianomaiseen tukeen. Sen arvioimiseksi, olisiko viljelijä voinut kohtuudella havaita tehdyn virheen, on otettava huomioon tuen maksamispäivä. Arviointi asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdan nojalla on tehtävä erikseen jokaisen kyseessä olevan vuoden osalta, ja
  - asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että pääasian kaltaisessa tilanteessa viljelijän on katsottava olevan vilpittömässä mielessä, jos hän oli vilpittömästi vakuuttunut siitä, että kyseiset alat olivat tukikelpoisia. Kyseisen viljelijän asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen vilpittömän mielen arviointi on tehtävä erikseen jokaisen kyseessä olevan vuoden osalta ja tämän vilpittömän mielen on kestettävä tuen maksamispäivää seuraavan neljännen vuoden päättymiseen saakka.

Oikeudenkäyntikulut

- 95 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (ETY) N:o 2019/93, (EY) N:o 1452/2001, (EY) N:o 1453/2001, (EY) N:o 1454/2001, (EY) N:o 1868/94, (EY) N:o 1251/1999, (EY) N:o 1254/1999, (EY) N:o 1673/2000, (ETY) N:o 2358/71 ja (EY) N:o 2529/2001 muuttamisesta 29.9.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1782/2003 44 artiklan 2 kohtaa ja yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä sekä asetusten (EY) N:o 1290/2005, (EY) N:o 247/2006, (EY) N:o 378/2007 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1782/2003 kumoamisesta 19.1.2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 34 artiklan 2 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että maatalousmaa, joka koostuu lentokentän kiito-, rullaus- ja pysäytysteitä ympäröivistä turva-alueista, joihin sovelletaan erityisiä sääntöjä ja rajoituksia, on asianomaiseen tukeen oikeutettu ala sillä edellytyksellä, että yhtäältä viljelijä, joka viljelee tätä alaa, voi käyttää sitä riittävän itsenäisesti maataloustoimintansa harjoittamiseksi ja että toisaalta hän voi harjoittaa tätä toimintaa mainitulla alalla riippumatta samalla alalla harjoitettavan muun kuin maataloustoiminnan aiheuttamista rajoituksista.**
- 2) **Asetuksen N:o 73/2009 137 artiklaa on tulkittava siten, että viljelijä, jolle on ilmoitettu ennen 1.1.2010, että hänelle on myönnetty perusteettomasti tukioikeuksia, ei voi perustellusti vedota tähän artiklaan saadakseen nämä oikeudet todettua sääntöjenmukaisiksi.**

Asetuksessa N:o 1782/2003 säädettyjen täydentävien ehtojen, tuen mukauttamisen ja yhdenntyn hallinto- ja valvontajärjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 21.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 796/2004, sellaisena kuin se on muutettuna 23.12.2005 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2184/2005, 73 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että viljelijän on katsottava voineen kohtuudella havaita, etteivät alat, joiden käytön osalta hänellä ei ole maataloustoimintaansa harjoittaessaan lainkaan liikkumavaraa ja/tai joilla hän ei voi harjoittaa tätä toimintaa samoilla aloilla harjoitettavan muun kuin maataloustoiminnan aiheuttamien rajoitusten vuoksi, ole oikeutettuja asianomaiseen tukeen. Sen arvioimiseksi, olisiko viljelijä voinut kohtuudella havaita tehdyn virheen, on otettava huomioon tuen maksamispäivä. Arviointi asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 4 kohdan nojalla on tehtävä erikseen jokaisen kyseessä olevan vuoden osalta.

Asetuksen N:o 796/2004, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 2184/2005, 73 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että pääasian kaltaisessa tilanteessa viljelijän on katsottava olevan vilpittömässä mielessä, jos hän oli vilpittömästi vakuuttunut siitä, että kyseiset alat ovat tukikelpoisia. Kyseisen viljelijän asetuksen N:o 796/2004 73 artiklan 5 kohdassa tarkoitettun vilpittömän mielen arviointi on tehtävä erikseen jokaisen kyseessä olevan vuoden osalta ja tämän vilpittömän mielen on kestettävä tuen maksamispäivää seuraavan neljännen vuoden päättymiseen saakka.

Allekirjoitukset